

بررسی کیفیت دوره های تحصیلات تکمیلی رشته تربیت بدنی و علوم

ورزشی دانشگاههای دولتی

مجری: ناهید اتقیاء

عضو هیئت علمی دانشگاه الزهراء - ۱۳۹۰

پژوهش حاضر با هدف بررسی وضعیت کیفی دوره های تحصیلات تکمیلی رشته های تربیت بدنی و علوم ورزشی در ۲۲ دانشکده و گروه تربیت بدنی دانشگاه های دولتی کشور انجام گرفت. جامعه آماری این تحقیق را ۵۶۳ دانشجوی دوره های تحصیلات تکمیلی (کارشناسی ارشد و دکتری تخصصی تربیت بدنی و علوم ورزشی)، ۹۵ عضو هیئت علمی این دوره ها و ۴۳ مدیر دوره های تحصیلات تکمیلی تشکیل می دادند.

متغیرهای پژوهش برگرفته از هدف اصلی تحقیق عبارتند از: (۱) میزان روشن بودن رسالت های دوره های تحت بررسی (۲) کیفیت فعالیت های آموزشی که مشتمل بر روش های تدریس، محتوای آموزشی، مدیریت کلاس ها و ارزیابی آموزشی می باشد. (۳) ارتباط با محیط خارج از دانشگاه (۴) کیفیت مدیریت و برنامه ریزی این دوره ها (۵) کیفیت فضاهای کالبدی، تجهیزات و امکانات آموزشی (۶) کیفیت فعالیت های پژوهشی (۷) نمادهای انگیزشی در درون دانشگاه ها.

ابزار جمع آوری اطلاعات سه دسته پرسشنامه که براساس مطالعات محقق نسبت به شاخص های مربوط به سنجش کیفیت در آموزش عالی تنظیم و به نسبت سه گروه تحت بررسی شاخص های تعیین کیفیت در آن ها گنجانده شده بود. روایی پرسشنامه ها با نظر خواهی از ۱۳ عضو هیئت علمی با گرایش مدیریت ورزشی و مدیریت و برنامه ریزی در آموزش عالی و انجام اصلاحات لازم به تأیید رسید و با توجه به حجم محدود سه جامعه تحت مطالعه شیوه نمونه گیری سرشماری (تمام شماری) بود.

روش تحقیق این مطالعه، توصیفی از نوع پیمایشی بوده و برای تحلیل داده ها از نرم افزار آماری SPSS و s-plus استفاده گردید و به مقتضی مراحل تحلیل از آمارهای آلفای کرونباخ برای بررسی پایایی شاخص ها و سؤالات ابزار سنجش (ابزار سنجش در پیش آزمون) همبستگی برای پایایی و همچنین تعیین ارتباط بین متغیرهای از آمار توصیفی برای توضیح وضعیت کیفیت دوره ها استفاده شد و برای بررسی تفاوت معنادار بین گروه های مختلف تحقیق از آزمون t دونمونه ای و آنالیز واریانس استفاده گردید.

اهم نتایج حاصل از این پژوهش بدین قرار بود:

- در خصوص شاخص میزان آگاهی از اهداف و رسالت های دوره های تحت بررسی، هر سه گروه مورد مطالعه اظهار داشتند که در حد کم و تا حدودی (با میانگین ۰/۴۶/۷۶) نسبت به اهداف و رسالت های دوره آشنایی دارند، این مسئله باید مورد

جدی مسئولین راه اندازی دوره ها در سطح وزارت علوم تحقیقات و فناوری قرار گیرد. چرا که عدم آگاهی از اهداف و رسالت های توسط ذی نفعان یک سازمان (دانشکده های تربیت بدنی) روی سایر شاخص های تعیین کننده کیفیت تأثیر گذار است. نظرخواهی نسبت به کیفیت فعالیت های آموزشی (روش های تدریس، محتوی آموزشی، ارزیابی آموزشی و مدیریت کلاس ها) نتایج ذیل را به همراه داشت:

- نظرخواهی راجع به کیفیت روش تدریس در دوره های مذکور شاخص بعدی تحت بررسی بود نتایج نشان داد که اغلب دانشجویان (۵۰/۱٪) تا حدودی از روش های تدریس رضایت داشتند، در حالی که اعضای هیئت علمی و مدیران به میزان زیاد و خیلی زیاد (با میانگین ۵۰/۴٪) از این شاخص ابراز رضایت نمودند. لازم به ذکر است که جامعه مصرف کننده چنین دوره هایی دانشجویان هستند لذا چنین نتایج ناهمخوانی میان دانشجویان و اعضای هیئت علمی و مدیران قابل تأمل و بررسی از سوی مسئولین برگزاری چنین دوره هایی می باشد.

- کیفیت محتوی آموزشی ارائه شده در دوره های تحت بررسی از سوی ر سه گروه (با میانگین ۷۹/۹۹٪) ضعیف ارزیابی گردید که این امر نیازمند نظارت جدی از سوی مسئولین تعیین سرفصل ها و محتوی آموزشی چنین دوره هایی در سطح وزارت علوم، تحقیقات و فناوری می باشد.

- وضعیت کیفی مدیریت کلاس ها از دیدگاه دانشجویان مورد نظر خواهی قرار گرفت، ۴۰ درصد دانشجویان تا حدودی از این مدیریت ابزار رضایت داشتند در حالی که ۳۸/۲ درصد دانشجویان به میزان زیاد از کیفیت مدیریت کلاس ها رضایتمند بودند. نتایج بدست آمده در این شاخص مؤید یکدیگر نمی باشند از این لازم است تا هر دانشگاه وضعیت خود را به تفکیک از سایر دانشکده ها بررسی نمایند و در صورت لزوم اقدامات اصلاحی را به کاربندند.

- پرسش از کیفیت روند دوره های تحصیلات تکمیلی، شاخص بعدی مورد مطالعه بود. که نتایج ناهمخوانی میان نظرات دانشجویان، اعضای هیئت علمی و مدیران بدست آمد به گونه ای که اغلب دانشجویان (۴۹٪) تا حدودی از این روند ابراز رضایت نمودند اما اعضای هیئت علمی و مدیران (میانگین ۴۶/۶٪) به میزان زیاد از روند ارزیابی در دوره های مذکور رضایت داشتند. نتایج ارزیابی انجام یافته در این دوره ها باید در خدمت بهبود ارائه خدمات آموزشی قرار گیرد لذا رسیدگی به علل این نتایج از سوی مسئولین امر لازم به نظر می رسد.

- شاخص بعدی تحت بررسی، میزان ارتباط با محیط خارج از دانشگاه بود که اغلب نتایج به دست آمده از سه گروه تحت بررسی (۵۰/۸٪) نشانگر برقراری ارتباط کم و محدود بین دانشکده های مورد مطالعه و همچنین فارغ التحصیلان آن ها با حیطه های آموزشی و پرورشی خارج از دانشگاه بود که این امر اتلاف هزینه های مادی و نیروی انسانی را به همراه خواهد داشت.

- در خصوص کیفیت مدیریت و برنامه ریزی تحت بررسی نتایج نشان داد که هر سه گروه (با میانگین ۴۷/۳٪) وضعیت کیفی این شاخص را مطلوب ارزیابی نمودند لذا تداوم روند مدیریت و برنامه ریزی فعلی لازم به نظر می آید.

- کیفیت فضاهای آموزشی و تجهیزاتی شاخص بعدی تحت بررسی بود که هر سه گروه مورد مطالعه (با میانگین $0.40/26$) تا حدودی در این متغیر رضایت داشتند و به نامناسب بودن کلاس ها از لحاظ نور، تهویه، گنجایش، چیدمان صندلی ها، عدم مجهز بودن به وسایل کمک آموزشی، و یا خرابی دستگاه های موجود اشاره داشتند.
- کیفیت جو سازمانی حاکم بر دوره های تحت بررسی از دیدگاه اغلب اعضای هیئت علمی و مدیران (با میانگین $0.49/4$) رضایت بخش ابراز شد اما دانشجویان ($0.51/3$) تا حدودی از جو وجود رضایت داشتند ناهمخوانی نتایج بست آمده نیازمند تأمل مسئولان برگزاری دوره ها است.
- وضعیت کیفی پژوهشی در دوره های مورد مطالعه دیگر شاخص مورد نظرخواهی بود. به طوری که اغلب دانشجویان ($0.64/8$) تا حدودی از کیفیت پژوهش در این دوره ها رضایت داشتند در حالی که $0.16/3$ از اعضای هیئت علمی نیز تا حدودی ابراز رضایت نمودند و $0.39/5$ از اعضای هیئت علمی به میزان زیاد از شاخص مذکور رضایت داشتند.
- کیفیت نمادهای آموزشی موجود دوره های تحت مطالعه از دیدگاه دانشجویان و مدیران دوره ها تحت بررسی قرار گرفت به طوری که در هر دو گروه به میزان کم تا حدودی (با میانگین $0.27/47$) از چنین نمادهایی اطلاع داشته و با ابراز رضایت نمودند.
- و بالاخره کیفیت اهداف آموزشی این دوره ها از دیدگاه مدیران تحت بررسی نظرخواهی شد، نتایج بدست آمده ناهمخوان با یکدیگر بود به طوری که $0.20/9$ درصد مدیران تا حدودی از شاخص مذکور رضایت داشته و $0.37/2$ درصد به میزان زیاد از این امر ابراز رضایت نمودند، بدین ترتیب لازم است هر دانشکده برای تشخیص وضعیت خود به نتایج مشخص آن دانشگاه در این تحقیق مراجعه نمایند.
- کلید واژه: کیفیت، تحصیلات تکمیلی، تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه های کشور، دانشجویان تحصیلات تکمیلی، دانشکده، مدیران و اعضای دانشکده ها.